

Veileder til regelverk om plantevernmidler

Foto: N. Bjugstad, NMBU

1. juni 2015 trådte en ny [forskrift om plantevernmidler](#) i kraft i Norge. Forskriften gjennomfører EØS-regelverk på plantevernmiddelområdet. Her er regelverk som gjelder godkjenning og bruk av plantevernmidler samlet. Forskriften har hjemmel i [matloven](#).

Denne veilederen gir en oversikt over forståelsen av viktige bestemmelser for deg som bruker plantevernmidler, og for dere som produserer, importerer eller selger plantevernmidler.

For hvert tema som belyses viser vi til de aktuelle forskriftsbestemmelsene og til aktuelle artikler i det bakenforliggende EU-regelverket:

1. [Direktiv 2009/128/EF om fastsettelse av en ramme for fellesskapstiltak for å oppnå bærekraftig bruk av pesticider](#)
2. [Forordning \(EF\) nr. 1107/2009 om omsetning av plantevernmidler](#)

Merk: Veilederen erstatter ikke lov og forskrift, og den er ikke juridisk bindende. Det er lov og forskrift som gjelder. Du må derfor alltid lese veilederen sammen med matloven og forskrift om plantevernmidler. Også andre forskrifter kan være relevante.

Mattilsynet fører tilsyn med at regelverket om plantevernmidler blir fulgt. I tillegg har kommunen og fylkesmannen fått [delegert myndighet](#) på noen områder. Det er vedtatt [instruks](#) om hvordan denne myndigheten skal utøves.

Veilederen er delt inn i disse kapitlene:

1. Autorisasjonsbevis
2. Produsenter, importører og distributører
3. Funksjonstest av spredeutstyr
4. Helikoptersprøyting
5. Bruk av plantevernmidler
6. Oppbevaring og rester
7. Integrert plantevern
8. Journalføring

1. Autorisasjonsbevis

Yrkespreparater er preparater som bare er tillatt å bruke for profesjonelle brukere. Det er satt krav til opplæring for å benytte disse. De fleste plantevernmidler er yrkespreparater.

Du som skal kjøpe eller bruke yrkespreparater må ha autorisasjonsbevis. Det må også du som er ansvarlig for informasjon og veiledning i forbindelse med salg og bruk av plantevernmidler.

For å få autorisasjonsbevis må du ha gjennomført teoretisk og praktisk kurs, du må ha fylt 18 år og du må ha behov for autorisasjonsbevis i forbindelse med yrket ditt.

Regelverk:

Forskrift om plantevernmidler § 8, jf. direktiv 2009/128/EF artikkel 5 nr. 1 og 2, artikkel 6 og vedlegg I.

Ofte stilte spørsmål:

Hvem er det som gir «yrkesmessig veiledning om kjemisk plantevern»?

Å gi «yrkesmessig veiledning om kjemisk plantevern», betyr å gi råd om bekjempelse av skadegjørere og trygg bruk av plantevernmidler innenfor rammen av sin yrkesvirksomhet. Slike rådgivere skal ha autorisasjonsbevis. Typiske eksempler på hvem dette er:

- ansatte hos forhandlere av plantevernmidler som har ansvar for slik rådgivning
- offentlige eller private rådgivningstjenester

For importører av plantevernmidler gjelder egne kompetansekrav. Se kapittel 2, «Produsenter, importører og distributører».

Kan en som ikke har autorisasjonsbevis spre yrkespreparater når han blir veiledet av meg som har autorisasjonsbevis?

Nei, kun du som har autorisasjon kan spre yrkespreparater. Dette gjelder uavhengig av om spredeutstyret er håndholdt eller montert på et kjøretøy.

Kan jeg som har autorisasjonsbevis sende en annen person med fullmakt for å kjøpe yrkespreparater?

Nei, du som har autorisasjonsbevis må selv møte opp hos forhandler for å kjøpe yrkespreparater.

Kan jeg som har autorisasjonsbevis få plantevernmidlene tilkjørt fra forhandler?

Dersom forhandler allerede har undersøkt at du har gyldig autorisasjonsbevis, og utkjøring skjer i regi av forhandleren, er det greit at yrkespreparatene blir levert til deg.

Kan yrkespreparatene faktureres til noen som ikke har autorisasjonsbevis?

Ja, yrkespreparater kan faktureres på en person (eller virksomhet) som ikke har autorisasjonsbevis, når utleveringen av preparatet skjer til deg som har autorisasjonsbevis og som skal foreta sprøytingen.

Hvordan tar jeg teoretisk del av norsk autorisasjonskurs når jeg er EØS-borger med autorisasjonsbevis fra annet EØS-land?

Du kan enten ta vanlig kurs eller nettbasert kurs. For å logge inn på det nettbaserte kurset trenger du norsk personnummer, eventuelt D-nummer.

2. Produsenter, importører og distributører

Virksomheter som skal importere, produsere eller selge plantevernmidler skal registreres hos Mattilsynet. En slik registrering er ikke nødvendig for virksomheter som bare selger «klar til bruk»-preparater, til bruk i hobbyhager, på stueplanter m.m.

Virksomheter må følge regler om blant annet informasjonsplikt, internkontroll, returplikt og rapportering.

Regelverk:

Forskrift om plantevernmidler §§ 10 til 14, jf. direktiv 2009/128/EF artiklene 5, 6 og 13.

Ofte stilte spørsmål:

Hvordan registrerer jeg meg som forhandler, importør eller produsent av plantevernmidler?

Registreringen gjør du i Mattilsynets elektroniske skjematjenester. Dersom du har godkjenning fra tidligere trenger du ikke registrere deg nå, med mindre det foreligger endringer. Mer informasjon finner du på mattilsynet.no.

Krav til norsk importør har falt bort. Hvordan registrerer jeg meg som importør når jeg ikke har egen virksomhetsadresse i Norge?

Utenlandske foretak som ønsker å drive virksomhet i Norge kan kostnadsfritt registrere en avdeling av foretaket i Norge (NUF). Utenlandske foretak registrerer seg da i hos Mattilsynet med organisasjonsnummer. Vi viser til mer informasjon om dette på mattilsynet.no.

Hva betyr det at en person med autorisasjonsbevis skal være «tilstede i salgslokalet» i hele åpningstiden?

Dere må selv vurdere hva som vil være praktisk i deres tilfelle. Å være tilstede i salgslokalet betyr å være tilgjengelig dersom det kommer kunder som trenger informasjon om plantevernmidler. Det kan være greit at du som er informasjonsansvarlig er i et lokale i tilknytning til salgslokalet en liten stund, for eksempel for å rydde eller hente varer på et lager, hvis dette ligger slik til at du lett kan hentes inn igjen. Det er ikke greit kun å være tilgjengelig på telefon, selv om dette er i forbindelse med ferie eller sykdom.

Hva betyr det at en person med autorisasjonsbevis skal være tilstede i salgslokalet «i hele åpningstiden»?

Hvis salgslokalet holder åpent for eksempel fra 08:00 til 18:00, så kan ikke plantevernmidler selges i en begrenset del av denne tiden, for eksempel fra 08:00 til 16:00, for å slippe å ha en person med autorisasjonsbevis der mellom 16:00 og 18:00. Dersom det bare selges plantevernmidler i en begrenset del av året, så er det ikke krav om person med autorisasjonsbevis resten av året, forutsatt at det da ikke finnes plantevernmidler i salgslokalet.

Stilles det krav om faglig kompetanse til importører av plantevernmidler?

Ja, ansvarshavende hos importør må ha relevant faglig kompetanse, for eksempel bachelorgrad innen kjemi eller landbruk, eller annen utdanning med relevant langvarig yrkespraksis, det vil si arbeid i tilknytning til plantevern i offentlig eller privat virksomhet. Det kreves særlig kunnskap om bruk av plantevernmidler under norske forhold. Det er ikke krav om norsk autorisasjonsbevis, med mindre du også er forhandler av plantevernmidler.

Gjelder regelen om retur til importører for alle typer plantevernmidler, også de bruksferdige hobbypreparatene?

Ja, når godkjenningsperioden for et plantevernmiddel er utløpt har importøren plikt til å ta imot alle typer plantevernmidler fra forhandler og grossist, dersom de er i uåpnet emballasje.

Må forskriftsmessig lager være tilgjengelig allerede når jeg registrerer meg som importør?

Lager må være tilgjengelig den dagen du som importør faktisk får preparater i retur. Dette innebærer at du ikke nødvendigvis må ha lager tilgjengelig hele tiden, men at du må ha planlagt på en slik måte at du oppfyller kravet når det er aktuelt. Dette må du kunne dokumentere.

Må den som holder lageret være registrert hos Mattilsynet dersom dette er en annen enn importøren?

Nei, det er importøren som er ansvarlig for at lageret oppfyller kravene i plantevernmidelforskriften. Dette må eventuelt reguleres i en privatrettslig avtale mellom de to partene. Virksomheter som lagrer farlige kjemikalier i større mengder kan imidlertid også være omfattet av annet regelverk, blant annet storulykkeforskriften. Dette må lagervirksomheten selv avklare.

3. Funksjonstest av spredeutstyr

Utstyr som brukes til spredning av plantevernmidler må være i god stand og fungere som det skal. Dette er viktig for å sikre at plantevernmidlene påføres på riktig måte og med riktig dose. Derfor har vi krav til testing av spredeutstyr.

Eier eller bruker av spredeutstyr er ansvarlig for at spredeutstyret er grundig rengjort og grovtestet på forhånd, og skal selv være tilstede under funksjonstesten.

Regelverk:

Forskrift om plantevernmidler §§ 15 og 16, jf. direktiv 2009/128/EF artikkel 8.

Ofte stilte spørsmål:

Hvilke krav gjelder for testing av åker- og tåkesprøyter?

Åker- og tåkesprøyter skal testes hvert femte år av en autorisert funksjonstester. Godkjent funksjonstest dokumenteres ved å sette på nytt registreringsmerke. Fra 2020 skal disse sprøytene testes hvert tredje år.

Hvilke krav gjelder for nytt spredeutstyr?

Nytt spredeutstyr skal ha påført registreringsmerke når du kjøper det. Deretter skal det testes på nytt innen fem år. Det er selger av spredeutstyret som skal påse at registreringsmerke er på plass. Dette gjelder kun spredeutstyr med krav til funksjonstest.

REGISTRERINGSMERKE	
Sprøyte, type	
Serienr. / årsmod.	/
Største kapasitet	liter/min og dyse
Protokollnummer	
Testet	mnd år
Ny test innen	mnd år
Testerens underskrift	
Firma	
Adresse	
Telefon	
Mattilsynet	

Hvilke krav gjelder for testing av annet spredeutstyr enn åker- og tåkesprøyter?

Det vil etter hvert komme krav til funksjonstesting av annet spredeutstyr enn åker- og tåkesprøyter. Ikke alt spredeutstyr kan testes med det testutstyret og de metodene vi har i dag. Mattilsynet vil derfor komme tilbake med nærmere bestemmelser og veiledning om dette. I utgangspunktet skal alt spredeutstyr for plantevernmidler ha påsatt gyldig registreringsmerke fra slutten av 2016, men for noen typer utstyr vil dette kravet sannsynligvis bli utsatt (for eksempel maskiner for beising av såfrø).

- **Krav til testing av spredeutstyr for tog og helikopter:**

Spredeutstyr for tog og helikopter skal testes hvert år. Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) er de eneste som tilbyr denne testingen i Norge.

- **Krav til testing av spesialutstyr for veksthus:**

Spredestyr brukt i veksthus skal testes hvert femte år. Funksjonstest for spesialutstyr for veksthus blir tilgjengelig fra slutten av 2016. Det vil være egne funksjonstestere som har kompetanse til å gjennomføre disse testene.

- **Krav til testing av håndholdt eller ryggbåret utstyr:**

Mattilsynet jobber med en endring av regelverket slik at håndholdt eller ryggbåret utstyr ikke skal ha krav til funksjonstest, slik det har vært frem til den nye plantevernmidelforskriften kom. Da vil det bli krav til egentest i stedet.

Hva regnes som håndholdt eller ryggbåret utstyr?

Det er bare utstyr der du bærer både dysen og tanken med plantevernmiddel, som regnes som håndholdt eller ryggbåret utstyr. Utstyr der tanken med plantevernmiddel delvis skyves eller trilles foran eller etter operatøren regnes ikke som håndholdt eller ryggbåret.

Hvem kan utføre funksjonstest av spredestyr?

De som utfører funksjonstesting skal være autorisert for dette av Mattilsynet, eller av myndighetene i et annet EØS-land. Funksjonstestere kan ikke teste eget spredestyr.

Hvor finner jeg noen som kan funksjonsteste spredestyr?

Eksempler på tilbydere er landbruksmekaniske verksteder, jordbruksskoler og enheter under Norsk Landbruksrådgivning.

Hvordan kan jeg bli funksjonstester?

Kurs arrangeres av Mattilsynet omtrent hvert andre år. Mattilsynet setter opp en liste over interessenter basert på henvendelser til testprotokoll@mattilsynet.no.

Foto: Mattilsynet

4. Helikoptersprøyting

Det er ikke lov å spre plantevernmidler fra helikopter uten å ha fått tillatelse fra kommunen. Tillatelse kan gis etter en grundig faglig vurdering, hvor helikoptersprøyting vurderes opp mot alternative metoder og ulemper for helse og miljø mv.

Regelverk:

Forskrift om plantevernmidler §§ 17 og 18, jf. direktiv 2009/128/EF artikkel 9 og instruks til kommune og fylkesmann om utøvelse av delegert myndighet etter plantevernmiddel-forskriften.

Ofte stilte spørsmål:

Hvor kan jeg finne instruksene som gjelder helikoptersprøyting?

Instruksene er tilgjengelig hos lovdata.no.

Kan kommunen tillate spredning fra helikopter i skog de selv eier?

Nei, da må kommunen sende saken til Mattilsynet (postmottak@mattilsynet.no) for behandling i en av våre regioner.

Kan kommunestyret bestemme at helikopterspredning skal være helt forbudt i deres kommune?

Nei, hver søknad om helikoptersprøyting skal realitetsbehandles for seg. Kommunen skal foreta en faglig vurdering i henhold til forskrift og instruks, og skrive enkeltvedtak med begrunnelse.

5. Bruk av plantevernmidler

Det er viktig at plantevernmidler brukes på riktig måte, slik at vi reduserer helse- og miljørisikoen. I tillegg er det viktig å huske på at du alltid skal vurdere om det er mulig å bruke alternative metoder (se mer under kapittel 7 «Integrert plantevern»), og at det i mange tilfeller ikke er lovlig å bruke plantevernmidler.

Regelverk:

Forskrift om plantevernmidler §§ 19 til 23, jf. forordning (EF) nr. 1107/2009 artikkel 55 og direktiv 2009/128/EF artikkel 11 og 12.

Ofte stilte spørsmål:

Hva betyr det at spredning av plantevernmidler ikke skal skje til «ulempe for naboeiendommer»?

Meningen med denne regelen er at du må ta forholdsregler slik at du unngår at det kommer plantevernmidler inn på naboeiendommer. Der kan det være for eksempel spiselige vekster og lekearealer, eller hekker, gressplener og andre planter som kan ta skade. Regelen har ikke et bestemt avstandskrav (buffersone), og det betyr at det er ditt ansvar å vurdere hva som må til for å oppfylle regelen når du sprøyter. Noen ganger må du ha en buffersone for å unngå spredning til naboeiendommen. Andre ganger kan for eksempel tiltak mot avdrift være nok og noen ganger trengs begge deler. Vindretning og vindstyrke spiller blant annet inn. I autorisasjonskurset for bruk av plantevernmidler er en grense på seks meter anbefalt som et utgangspunkt for vurdering av buffersone for å bevare biologisk mangfold.

Problemer med avdrift vil være størst ved bruk av tåkesprøyter i frukthager. Her kan du redusere avdriften, for eksempel ved å stenge av dysene på den ene siden av tåkesprøyten, slik at det bare sprøytes i en retning bort fra bebyggelse de siste radene. Høy vegetasjon i kantsonen kan også redusere avdriftsproblemet.

Hva er en «kantsone»?

Kantsoner er arealet rundt jordbruksareal, det vil si den delen som hører til jordbrukseiendommen. Ulike kantsoner kan være arealer mot utmark, mot vassdrag, mellom ulike skifter osv. En veiskulder som eies av det offentlige anses ikke som en kantsone. Saker som gjelder bruk i strid med etikett eller for eksempel innen for tre meters grensen til vann kan bare behandles av Mattilsynet.

Landbruksdirektoratet forvalter annet regelverk som gjelder kantsoner.

Når gis det tillatelse til å sprøyte i kantsoner og på åkerholmer?

Det kan gis tillatelse når spredning av plantevernmidler er «et ledd i skjøtselen av kulturlandskapet», for eksempel for å bekjempe svartelistede arter. Myndigheten til å fatte vedtak om tillatelse er delegert til kommunen.

Hva menes med «hobbyhage» og «stueplante»?

I hobbyhager og på stueplanter er det kun tillatt med hobby-preparater, det vil si preparater som er beregnet på ikke-profesjonelle brukere.

Med hobbyhager mener vi private hager, enten de bare består av gressplen og busker, eller for eksempel også frukttrær/grønnsakhage, hvor du ønsker å beskytte plantene mot skadegjørere. Deler av sameier/borettslag som i praksis fungerer som en privat hage, eller hvor noen har eksklusiv bruksrett, ser vi også på som en hobbyhage. Selv om du har autorisasjonsbevis kan du ikke benytte yrkespreparater i egen eller andres hobbyhage. Dette gjelder for eksempel dersom en kornbonde har en jordbæråker der jordbærene kun er ment for eget bruk.

Med stueplanter mener vi potteplanter og andre prydplanter du har innendørs. Uansett om stueplantene befinner seg inne i et privat hus eller på et offentlig sted, som for eksempel et kjøpesenter, så er bruk av yrkespreparater forbudt. Det er helsemessige årsaker til at yrkespreparater bare kan brukes på bestemte områder, som for eksempel i veksthus. Forbudet gjelder generelt, og heller ikke de som har autorisasjonsbevis kan benytte yrkespreparater på disse plantene.

Hva er en sikkerhetssone/minimumsgrense til vann?

Sikkerhetssonen til vann skal forhindre at plantevernmidler forurenses vannet, og skader organismer som lever i vannmiljøet. Mange plantevernmidler er merket med et avstandskrav på etiketten, og da er det dette som gjelder. Hvis det ikke står et avstandskrav på etiketten, gjelder det vanlige kravet på tre meter.

Hva betyr «overflatevann»?

Overflatevann er åpent vann. For eksempel vil åpne grøfter med vann i og dammer i parker/på golfbaner regnes som overflatevann. Kumlokk, lukkede grøfter, sølepytter osv. regner vi ikke som overflatevann.

Hva betyr «vannforekomster»?

Vannforekomster er både overflatevann og grunnvann.

Hva betyr «drikkevannsbasseng»?

Et drikkevannsbasseng er for eksempel et vanntårn eller høydebasseng hvor ferdig rensedrikkevann oppbevares. Det er ikke det samme som en drikkevannskilde, for eksempel innsjøen eller brønnen drikkevannet hentes fra, og dette betyr at den vanlige avstandsgrensen gjelder der. Det er kun ved vanntårn/høydebasseng at det er et 50 meters avstandskrav.

Er det lov å bruke plantevernmidler for å bekjempe fremmede arter innenfor avstandsgrensen fra vann?

I utgangspunktet er all bruk av plantevernmidler innenfor avstandsgrensen forbudt, men du kan søke Mattilsynet om dispensasjon.

Stubbebehandling med plantevernmidler er tillatt i kantsoner og på åkerholmer. Er dette tillatt også innenfor avstandsgrensen fra vann?

Nei, ved behov for behandling med plantevernmidler innenfor avstandsgrensen må du søke Mattilsynet om dispensasjon.

Kan jeg bruke plantevernmidler i veigrøfter som i korte perioder om sommeren er vannførende?

I slike grøfter kan du ikke bruke plantevernmidler når det er fritt vann der, eller når det er varslet nedbør, fordi dette vil føre til risiko for vannforurensning.

Kan jeg fylle vann direkte fra bekk eller annen vannkilde når jeg skal sprøyte?

Du kan ikke fylle vann direkte fra vassdrag med spredeutstyrets pumpe. Derimot kan du fylle vann derfra hvis du har en ekstern pumpe.

Hvilke områder anses å være «åpne for allmenn ferdsel»?

Dette er områder som offentlige veier, gangveier og rasteplasser. Andre eksempler er parker, grøntanlegg og lignende steder som vanligvis betraktes som offentlig tilgjengelige. Veier hvor trafikkreglene forbyr at gående og syklende ferdes er unntatt kravene som gjelder på arealer åpne for allmenn ferdsel.

Hvordan skal jeg forstå forbudet som gjelder sprøyting på beplantninger som grenser mot offentlige veier eller private hager?

Med dette mener vi at det er forbudt å bruke plantevernmidler på det nærmeste arealet inn mot området som skal beskyttes. Ofte kan dette være en kantsone eller en tilstrekkelig bred veikant. Er det imidlertid ingen kantsone for eksempel mellom en åker og en privathage eller skolegård, vil de nærmeste meterne av åkeren være å tolke som beplantningen hvor du ikke skal sprøyte. Hensikten er at sprøytetåka ikke skal lande i naboens hage eller på området som skal beskyttes. Du må derfor avslutte sprøytingen litt lenger inn på jordet.

Hvordan ser jeg hvilke plantevernmidler som ikke er tillatt på områder som er åpne for allmenn ferdsel?

Plantevernmidler merket med farepiktogrammene for giftmerke (dødninghode) eller varselordet FARE, sammen med farepiktogrammet for kronisk helsefare, er ikke tillatt på arealer som er åpne for allmenn ferdsel. Dette gjelder uavhengig av tid på døgnet det sprøytes og antall personer som oppholder seg på området. Dersom du bruker plantevernmidler som er tillatt på slike områder, må du huske kravet til merking i minst syv dager.

FARE

Kan være etsende for metaller.
 Farlig ved svelging.
 Giftig ved innånding.
 Kan forårsake irritasjon av luftveiene.
 Forårsaker organskader ved langvarig eller gjentatt eksponering.
 Inneholder dikvat-dibromid. Kan gi en allergisk reaksjon.
 Meget giftig, med langtidsvirkning, for liv i vann.
 Må ikke brukes nærmere vannførende grøfter, bekker, dammer eller større vannforekomster enn 30 meter.
 Giftig for insekter.
 Unngå innånding av aerosoler.
VED INNÅNDING: Flytt personen til frisk luft og sørg for at vedkommende har en stilling som letter åndedrettet.
 Søk legehjelp ved ubehag.
 Oppbevares på et godt ventilert sted. Hold beholderen tett lukket.
 Oppbevares innelåst.
 Oppbevares utilgjengelig for barn.
 Bruk egnet verneutstyr (se forsiktighetsregler).
 Uskadeliggjør tomemballasjen (se avfallshåndtering).

UN 1760
 CORROSIVE LIQUID, N.O.S.,
 (DIQUAT DIBROMIDE)

Dersom farepiktogrammet kronisk helsefare er kombinert med varselordet ADVARSEL er det ikke omfattet av forbudet.

ADVARSEL

Kan utløse en allergisk hudreaksjon.
 Mistenkes for å kunne forårsake kreft.
 Meget giftig, med langtidsvirkning, for liv i vann.
 Må ikke brukes nærmere vannførende grøfter, bekker, dammer eller større vannforekomster enn 20 meter.
 Unngå innånding av aerosoler.
 Tilsølte arbeidsklær må ikke fjernes fra arbeidsplassen.
VED HUDKONTAKT: Vask med mye vann.
 Ved hudirritasjon eller utslett: Søk legehjelp.
 Oppbevares innelåst.
 Oppbevares utilgjengelig for barn.
 Bruk verneutstyr (se forsiktighetsregler).
 Uskadeliggjør tomemballasjen (se avfallshåndtering).

Hva regnes som «barns lekearealer» hvor det er forbudt å bruke plantevernmidler?

Som en tommelfingerregel anser vi arealer som er tilrettelagt med for eksempel lekestativer/sandkasser som lekearealer. Dette gjelder både når lekeapparatene finnes i barnehager og skoler, men også i borettslagets fellesområder eller i en kommunal

park/grøntområde. Utover dette må «barns lekearealer» vurderes i hvert enkelt tilfelle i forhold til hvor man erfaringsmessig vet at barn leker. Dersom for eksempel prydbuskene i borettslaget utgjør barnas trehytte skal det ikke sprøytes der.

Dersom du kommer frem til at området ikke er et lekeareal, er det viktig at du skilter når du har sprøytet, slik at foreldre kan vurdere om barn skal leke der eller ei. For skolegårder og barnehager regnes uansett hele området som barns lekeareal, uavhengig av om hele området blir benyttet til lek eller ikke.

Kan vi benytte hobbypreparater på barns lekearealer?

Nei, all bruk av plantevernmidler, både hobbypreparater og yrkespreparater, er forbudt på barns lekearealer.

Når må jeg merke arealer som er behandlet med plantevernmidler?

Hvis du sprer plantevernmidler på arealer som er åpne for allmenn ferdsel, skal du merke dette arealet med plakater.

Merkekravet gjelder normalt ikke på innmark, fordi et vanlig jorde ikke er et areal som er åpent for allmenn ferdsel. Dette betyr at du ikke trenger å merke når du sprøyter på et jorde som ligger ved siden av en vei som er åpen for allmenn ferdsel, fordi selve jordet er privat. Av hensyn til turgåere er det selvfølgelig tillatt å merke langs private veier som er mye benyttet som turveier, selv om du ikke har plikt til dette.

Det vil i noen tilfeller likevel kreves merking med plakater også på innmark. Dette kan for eksempel være om du driver en inn-på-tunet gård, og deler av gården må anses som åpen for allmenn ferdsel.

Du har også plikt til å merke på innmark dersom det går en sti gjennom et behandlet felt, og denne stien er en lovlig etablert sti som er åpen for allmenn ferdsel.

Når du har sprøytet plantevernmidler på arealer som er åpne for allmenn ferdsel, må du merke veier eller stier som fører inn i disse områdene, for eksempel en sti inn til et sprøytet areal i skogen.

Ved sprøyting langs offentlig vei (på veikant o.l.) er det krav til merking. Det kan likevel tenkes unntak fra dette, for eksempel langs en motorvei hvor det uansett er forbudt å gå eller sykle. Da vil veikanten i praksis ikke være åpen for allmenn ferdsel. Her må du gjøre en vurdering i hvert enkelt tilfelle. Det er ikke spesifisert et krav til hvor tett du skal skilte, men det er naturlig at skiltene plasseres slik at de er synlige ved startpunktet, der det kommer større tilførselsårer og på naturlige stoppunkter som busslommer og rasteplasser.

Ved spredning av plantevernmidler i veksthus skal det informeres om eventuell håndteringsfrist. Som generell regel bør det være grundig utluftning av veksthuset, og ingen bør gå inn i veksthuset før etter to døgn uten bruk av verneutstyr. Eventuell bruk av hansker ved arbeid med behandlede planter fremkommer av etiketten. I tillegg gjelder egne regler gitt av [Arbeidstilsynet](https://arbeidstilsynet.no).

På mattilsynet.no finner du en mal for hvordan plakaten skal se ut. Plakaten skal stå i minimum syv dager, og fjernes senest tre uker etter sprøytetidspunktet, med mindre det angis annen frist på plantevernmiddelet sin etikett.

Hvordan skal jeg forstå kravet om å varsle de som har spesielle interesser i eller inntil sprøytefeltet?

Kravet til å varsle gjelder først og fremst i utmark. I tillegg gjelder det i innmark dersom andres beitedyr har tilgang til området som skal sprøytes, eller om birøktere blir berørt. Varslingen skal skje i god tid. Med dette menes at varslingen skal skje tidsnok til at for eksempel bønder med økologisk husdyrproduksjon skal ha tilstrekkelig tid til å finne et nytt beite. Ideelt sett må du dermed varsle dyreeieren i forkant av beitesesongen.

Hvis du er birøkter og ønsker å bli orientert om sprøyting i nærheten av bikubene bør du gi beskjed til bønder eller andre som sprøyter, da det ikke alltid er lett for andre å vite hvor du har bikuber.

Hvordan skal jeg forholde meg dersom jeg trenger å benytte plantevernmidler i et utendørs hagesenter eller i et veksthus hvor produksjon og salg av planter skjer i samme lokale?

I utgangspunktet er det tillatt å benytte yrkespreparater i et hagesenter. Det samme gjelder i veksthus hvor produksjon og salg av planter skjer i samme lokalet. Det er imidlertid viktig at du har gode rutiner for utlufting ved sprøyting innendørs og at du leser etiketten til det aktuelle plantevernmiddelet nøye. Det er mange opplysninger på etiketten som kan føre til at plantevernmiddelet likevel ikke er lovlig å bruke.

Det er blant annet viktig å være oppmerksom på følgende:

- Det er ikke tillatt å bruke preparater merket med farepiktogrammet for dødninghode eller preparater med varselordet FARE sammen med farepiktogrammet for kronisk helsefare.
- Det er ikke tillatt å bruke preparater merket med en håndteringsfrist (normalt 24 eller 48 timer). Dette gjelder uavhengig av om håndteringsfristen omhandler bruk av vernehansker, overtrekksdress, åndedrettsmaske eller annet verneutstyr.

Dersom det er nødvendig å benytte preparater med ovenfornevnte merking må plantene, i perioden hvor håndteringsfristen gjelder, flyttes til et annet rom i veksthuset/annet areal i hagesenteret hvor kundene ikke har tilgang.

Videre er det viktig å huske på at det ikke er tillatt å sprøyte med noen av de øvrige plantevernmidlene mens kunder er tilstede. Mattilsynets anbefaling er at det skal gå minst 12 timer fra sprøyting til noen går inn i sprøytet veksthus, forutsatt at utluftingen har vært god nok og at det ikke er spesifisert noe annet på etiketten. En mulig utluftingsrutine finnes Miljø- og Fødevareministeriet i Danmark sin [bransjeveiledning for veksthus](#).

Kan jeg bruke eddik som et plantevernmiddel?

Eddik er et såkalt basisstoff. Dette er stoffer som kan brukes som plantevernmidler, men som selges for et annet formål, for eksempel som mat. De har lav risiko og kan brukes av alle med noen enkle bruksbegrensninger. Begrensningene kan gjelde både bruksområder og konsentrasjon. For eksempel kan eddik brukes som et sopp- og bakteriedrepende middel, men er ikke tillatt brukt som ugrasmiddel. Liste over godkjente basisstoffer og bruksbegrensninger finner du på mattilsynet.no. Stoffene er ikke godkjent for økologisk bruk, uten at de også er oppført i økologiregelverket.

Kan jeg bruke gjødsel for å bli kvitt skadegjørere?

Enkelte stoffer har både virkning som gjødsel/biostimulant og som plantevernmiddel. Det er bare gjødsel/biostimulant, som også er godkjent som plantevernmiddel, som kan brukes for å bekjempe skadegjørere.

Må jeg ha sikkerhetsdatabladet tilgjengelig når jeg bruker eller oppbevarer plantevernmidler?

Arbeidsgivere har plikt til å ha sikkerhetsdatablad for alle plantevernmidler som brukes i virksomheten. Sikkerhetsdatabladene skal være lett tilgjengelig for arbeidstakerne. En dyrker som ikke er arbeidsgiver skal også sørge for at yrkespreparatene blir brukt og oppbevart på en forsvarlig måte. Informasjon om hva som er forsvarlig bruk og oppbevaring finner du lettest ved å lese etiketten og det aktuelle sikkerhetsdatabladet.

Sikkerhetsdatabladet skal finnes på norsk, og være tilgjengelig fra forhandler, enten på papir eller elektronisk.

6. Oppbevaring og rester

Oppbevaring og håndtering av plantevernmidler og plantevernmiddelrester må skje på en måte som ikke utgjør en risiko for miljøet eller for menneskers eller dyrs helse. Det er også viktig å holde seg oppdatert på endringer i vilkår og informasjon om de enkelte plantevernmidlene.

Regelverk:

Forskrift om plantevernmidler §§ 24 og 25, jf. direktiv 2009/128/EF artikkel 13.

Ofte stilte spørsmål:

Hvilke krav gjelder for oppbevaring av plantevernmidler?

Kravene til oppbevaring av plantevernmidler framgår både av plantevernmiddelforskriften og av opplysninger på preparatens etikett. Følgende krav er aktuelle ved lagring av kjemiske plantevernmidler til yrkesbruk:

- Det skal være merket med ordet «GIFT» og **giftmerke** (dødninghode).
- Det skal være **tett og avlåst**.
- Det skal holdes **rent**.
- Det skal ikke lagres **andre varer** sammen med plantevernmidler, bortsett fra andre kjemikalier og gjødsel.
- Det skal være **ventilert** til friluft dersom dette framgår av preparatets etikett eller sikkerhetsdatablad.
- Det skal være **frostfritt og tørt** dersom dette framgår av preparatets etikett eller sikkerhetsdatablad.
- Åpnet pakning skal oppbevares i lukket og tett beholder.

Med lukket og tett beholder mener vi for eksempel en plastboks med tett lokk eller en kanne med kork som kan skrus igjen.

Nytteorganismer til biologisk bekjempelse av planteskadegjørere skal oppbevares i samsvar med opplysninger på preparatets etikett.

Kan entreprenør (med autorisasjonsbevis) oppbevare plantevernmidler hos en bonde (uten autorisasjonsbevis)?

Ja, så lenge skapet/lageret er avlåst og i henhold til reglene, kan plantevernmidler oppbevares hos en bonde som ikke har gyldig autorisasjonsbevis.

Hvordan skal jeg lagre hobbypreparater?

Hobbypreparater skal oppbevares atskilt fra husholdningsartikler som mat, kosmetikk og legemidler. Åpnet pakning skal lagres i lukket og tett beholder. Konsentrerte hobbypreparater må lagres i avlåst skap eller rom. Følg ellers anvisningene på pakningen.

Med lukket og tett beholder mener vi for eksempel en plastboks med tett lokk eller en kanne med kork som kan skrues igjen.

Hvordan skal emballasje for plantevernmidler håndteres?

Emballasje for plantevernmidler skal skylles grundig i samsvar med opplysninger på preparatets etikett. Emballasje som er rengjort i tråd med rettledningen på etiketten, kan du levere som vanlig avfall eller kildesortere. Emballasje som ikke er rengjort må du levere til godkjent mottak for farlig avfall.

Hvor kan jeg levere plantevernmidler som ikke skal benyttes?

Plantevernmidler som har mistet sin godkjenning eller som av andre grunner ikke skal benyttes, må leveres til godkjent mottak for farlig avfall.

Hvor finner jeg informasjon om godkjente plantevernmidler?

På mattilsynet.no finner du den oppdaterte listen [Godkjente kjemiske og mikrobiologiske preparater](#). For hvert preparat kan den gyldige etiketten lastes ned i kolonnen til høyre. Listen [Preparater som har mistet sin godkjenning](#) og listen [Preparater med gammel etikett som er tillatt solgt og brukt i en avviklingsperiode](#) gir en oversikt over plantevernmidler som er tillatt solgt og brukt i en avviklingsperiode. Denne perioden er ordinært seks måneder for omsetning og ytterligere ett år for bruk og lagring. Mattilsynet kan også gi kortere frist for avvikling.

Når det skjer skjerpende endringer i merkingen av et plantevernmiddel (etiketten) er det en frist på seks måneder for å påføre ny etikett før omsetning av preparatet.

Jeg vil benytte en rest av et plantevernmiddel som ble kjøpt for 4 år siden. Kan jeg være sikker på at etiketten gir korrekt informasjon om riktig bruk?

Som bruker av plantevernmidler må du holde deg oppdatert på korrekt bruk av de ulike plantevernmidlene. Du kan få informasjon via rådgivningstjeneste, plantevernfirmar og på mattilsynet.no. Det er den sist oppdaterte etiketten fra ansvarlig importør av plantevernmidler som gir korrekt informasjon om dosering, bruksområder m.m.

En god praktisk løsning for å ha oppdatert informasjon tilgjengelig, er å skrive ut den nye etiketten og feste denne godt på forpakningen. For å finne ut hvilke preparater det gjelder kan du se på registreringsnummeret på plantevernmiddelet i listen over [Godkjente kjemiske og mikrobiologiske preparater](#) og sammenligne dette med registreringsnummeret du finner på forpakningen. Er det gjort endringer vil preparatet ha fått en endring i nummeret.

Eksempel: Et preparat som ble godkjent i 2009 fikk reg.nr 2009.89. I 2014 ble bruksområdet på etiketten redusert, og preparatet ble godkjent med ny etikett med reg. nr. 2009.89.14. Når det gjelder holdbarhet for eldre plantevernmidler er det ansvarlig firma som kan gi informasjon om dette.

Hva er kravene til planteavfall og jordrester fra veksthus?

Planteavfall fra veksthus som lagres utendørs har vist seg å kunne bidra til forurensning av grunnvann og overflatevann. Dersom det i veksthusproduksjonen er benyttet spesialpreparat for veksthus, kreves det at jord- og planteavfallet lagres i minst ett år på tett underlag og skjermet for nedbør. Slike spesialpreparater er merket særskilt, er kun for yrkesbruk, og pr. april 2016 er det ingen plantevernmidler som har denne merkingen. Du kan lese mer om lagring av veksthusavfall på mattilsynet.no: ["Hvilke krav gjelder for lagring av veksthusavfall?"](#)

7. Integrert plantevern

Integrert plantevern er prinsipper for hvordan vi skal forebygge og bekjempe planteskadegjørere på en helhetlig og miljøvennlig måte. Det betyr at du må tenke gjennom hvilke ulike metoder som kan brukes for å begrense eller bekjempe skadegjørere på plantene. Kjemisk bekjempelse kan benyttes når det mangler gode alternativer. De viktigste prinsippene for integrert plantevern finner du i [vedlegg 2](#) i forskrift om plantevernmidler.

Regelverk:

Forskrift om plantevernmidler § 26 og vedlegg 2, jf. direktiv 2009/128/EF artikkel 14 og vedlegg III.

Ofte stilte spørsmål:

Kan Mattilsynet kreve at jeg kjøper inn utstyr for å bekjempe ugras mekanisk, i stedet for å bruke plantevernmidler?

Her må du gjøre en vurdering i det enkelte tilfellet. Hvis for eksempel mekanisk bekjempelse ikke er vanlig i den aktuelle kulturen eller veksten, og det vil medføre en uforholdsmessig stor kostnad å kjøpe slikt utstyr, så kan dette trekke i retning av at du kan bruke kjemisk bekjempelse. Gjelder det derimot kantklipping, som er en vanlig og etablert praksis langs veiene, så må du ha svært gode grunner hvis du likevel velger å bruke plantevernmidler. Begrunnelsen må du dokumentere i plantevernjournalen.

Kan høye kostnader i seg selv være en god nok grunn til å velge kjemiske plantevernmidler fremfor andre mer miljøvennlige alternativer?

Her må du gjøre en vurdering, men hvis det finnes en alternativ metode som er like effektiv som kjemiske plantevernmidler, så bør prisforskjellen være uforholdsmessig stor mellom de to metodene for å forsvare bruk av plantevernmidler.

Hvorfor må jeg begrunne bruk av plantevernmidler som er vanlig praksis og som det er behov for, for eksempel årlig bruk av plantevernmidler for å unngå soppsykdom?

Kravet om integrert plantevern har vi blant annet for å hindre at plantevernmidler brukes av gammel vane eller for sikkerhets skyld. Smittesituasjonen kan variere mye fra år til år, avhengig av værforhold, smittepress, såtidspunkt o.l. Du må derfor gjøre en vurdering hver gang du tenker å sprøyte. Dersom du ikke har kunnskap nok selv til å vurdere situasjonen, bør du søke råd hos landbruksveiledere.

Hvordan skriver jeg journal for integrert plantevern?

Dette omtales under kapitlet om journalføring.

8. Journalføring

Vi har tre ulike bestemmelser med krav til journalføring. Det er krav til sprøytejournal, krav til journal om beskyttelse av vannmiljø og krav til journal om integrert plantevern. Til sammen kaller vi disse tre for plantevernjournal.

Regelverk:

Forskrift om plantevernmidler § 3 jf. forordning (EF) nr. 1107/2009 artikkel 67 nr. 1, og forskrift om plantevernmidler §§ 20 og 26.

Ofte stilte spørsmål:

Hva skal plantevernjournalen inneholde?

1. Krav til sprøytejournalen:

Sprøytejournalen skal ha opplysninger om følgende:

- Navn på plantevernmiddelet
- Tidspunkt for behandling
- Dose
- Område som er behandlet
- Hvilken vekst som er behandlet

Disse opplysningene skal oppbevares i minst tre år. Tredjeparter kan få innsyn i disse via Mattilsynet.

2. Krav til journalen for vannbeskyttelse:

I journalen skal du beskrive buffersoner til overflatevann og avstand til eventuelle drikkevannskilder i nærheten. Du skal også beskrive eventuelle tiltak du har gjort for å begrense skade. Slike tiltak kan for eksempel gjelde dysevalg, større buffersone enn kravet på etiketten, valg av vaskeplass o.l.

3. Krav til journalen for integrert plantevern:

I journalen for integrert plantevern bør du skrive hvorfor du valgte akkurat dette preparatet fremfor andre preparater med samme bruksområde. Du bør også skrive litt om hvorfor du ikke kunne velge ikke-kjemiske metoder i dette tilfellet. Videre bør du ha med informasjon om hvilken overvåking som er gjort av skadegjøreren før området ble sprøytet, hva du har gjort for å forhindre resistens og eventuelle forebyggende tiltak du har gjennomført. Slike tiltak kan for eksempel være vekstskifte siste tre år, sortsvalg, jordbearbeiding, radrensing, feller og bruk av nett og andre fysiske hindringer. I tillegg kommer tiltak som du har gjort i forbindelse med spredning, slik som redusert dose eller flekkvis behandling etter behov.

Hvem har plikt til å føre plantevernjournal?

Yrkesbrukere av plantevernmidler, inkludert mikroorganismer, må føre plantevernjournal. Hvis for eksempel en bonde som ikke har autorisasjonsbevis leier inn en entreprenør med autorisasjonsbevis til å utføre sprøyting på gården, så er det entreprenøren som skal føre plantevernjournal. Det er imidlertid viktig å være oppmerksom på at journalen bør oppbevares på gården der det sprøytes, blant annet fordi forskrift om produksjonstilskudd har krav til at foretaket skal ha journalen tilgjengelig.

Jeg sprøyter kun på planter som ikke brukes til mat, må jeg likevel føre journal?

Ja, kravet til journalføring gjelder også når du bruker plantevernmidler i en kraftgate, langs veier eller andre steder hvor det ikke dyrkes mat.